

Відгук офіційного опонента

доктора педагогічних наук, доцента **Бондаренка Валентина Володимировича**

на дисертацію **Боровика Миколи Олександровича**

«Педагогічні умови формування фізичної витривалості у майбутніх офіцерів

Національної поліції у процесі фахової підготовки»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04– теорія та методика професійної освіти

Актуальність теми дисертаційної роботи. Тему дисертаційного дослідження Боровика М.О. вважаємо достатньо аргументованою саме тому, що її результати відповідають завданню щодо підвищення якості підготовки майбутніх офіцерів поліції до забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку. Обрана тема дослідження спрямована на подолання невідповідності між високими вимогами до фізичної витривалості майбутніх офіцерів поліції та нерозробленістю теоретичних, методичних засад і педагогічних умов її формування в процесі фахової підготовки.

Необхідність вивчення вказаної проблеми в процесі науково-педагогічного пошуку Боровика М.О. не викликає сумніву, адже наявна практика професійної підготовки фахівців у системі Міністерства внутрішніх справ України потребує оновлення шляхом виокремлення компонентів, критеріїв і рівнів сформованості їхньої фізичної витривалості, які надають можливість посилити практичну орієнтованість підготовки майбутніх офіцерів поліції до виконання професійних завдань.

Стрижнева ідея дослідження – підвищення якості фахової підготовки майбутніх офіцерів поліції шляхом запровадження в освітній процес педагогічних умов формування фізичної витривалості. Ця ідея достатньо послідовно реалізується в понятійно-категоріальному апараті дослідження.

Тема дисертації відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

У дисертації подальшого розвитку набули форми та методи формування фізичної витривалості майбутніх офіцерів поліції на підставі врахування змісту й особливостей їхньої професійної діяльності.

Отже, дисертаційна робота відповідає вимогам щодо наукової новизни одержаних результатів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі.

Структура роботи послідовна, цілком відповідає поставленим завданням. Науковий апарат дослідження сформульований чітко та коректно. Предмет дослідження – педагогічні умови формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки – є складовою об'єкта. Мета – визначити й теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки й експериментальним шляхом перевірити їх ефективність – відповідає темі дослідження. Завдання та гіпотеза узгоджені з метою і темою. Сукупність методів – теоретичних, емпіричних і статистичних – відповідає поставленим у роботі завданням.

Логічно та послідовно викладено результати теоретичних досліджень. На підставі аналізу змісту професійної діяльності майбутніх офіцерів поліції було встановлено, що вона пов'язана із застосуванням норм права до правовідносин, які можуть мати екстремальний характер.

Дисертант встановив, що формування фізичної витривалості майбутніх офіцерів поліції необхідно здійснювати на підставі врахування змісту й особливостей їхньої професійної діяльності.

На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури уточнено зміст поняття «фізична витривалість майбутніх офіцерів поліції», обґрунтовано його структурні компоненти, а саме: змістовий, мотиваційний, емоційно-вольовий, фізично-руховий.

Змістовий компонент відображає знання специфіки професійної діяльності й особливостей розвитку фізичної витривалості поліцейського. Мотиваційний компонент характеризує наявність внутрішньої професійної мотивації. Емоційно-

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконано відповідно до Пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015 – 2019 років (наказ МВС № 275 від 16.03.2015), Пріоритетних напрямів наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на 2016 – 2019 рр., зокрема розділу 13 «Психологічне супроводження оперативно-службової діяльності», п. 13.1 «Психолого-педагогічні засади формування професійно важливих якостей і професійної компетентності у майбутніх правоохоронців», а також теми науково-дослідної роботи кафедри психології та педагогіки Харківського національного університету внутрішніх справ «Психологічне, педагогічне та соціологічне забезпечення правоохоронної діяльності» (державний реєстраційний номер 0113U008196).

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Харківського національного університету внутрішніх справ (протокол № 1 від 26.01.2016) й узгоджено Міжвідомчою радою з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 2 від 23.02. 2016).

Аналізуючи здійснене дослідження з позицій **наукової новизни**, зупинимося на таких міркуваннях. Головний результат наукового пошуку дисертанта – розроблення педагогічних умов, спрямованих на формування фізичної витривалості майбутніх офіцерів поліції – як теоретично обґрунтованих, так експериментально доведених щодо ефективності їх запровадження в процес фахової підготовки. У роботі здійснено аналіз досвіду зарубіжних країн у сфері підготовки поліцейських до професійної діяльності, формування в них фізичної витривалості, запропоновано шляхи його використання в закладах вищої освіти МВС України; висвітлено сутність і структуру фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції, виокремлено її компоненти, обґрунтовано критерії, показники та рівні її сформованості.

Обґрунтовано педагогічні умови формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції у процесі фахової підготовки та представлено модель їх реалізації; схарактеризовано процедуру дослідження, описано методику педагогічного експерименту, проаналізовано його результати.

вольовий – передбачає сформованість емоційно-вольової сфери особистості фахівця, зокрема вияв вольових якостей під час реалізації заходів забезпечення публічної безпеки та порядку. Фізично-руховий компонент відображає сформованість загальної та спеціальної фізичної витривалості.

Доведено, що формування окресленого феномену в процесі фахової підготовки офіцерів поліції передбачає створення низки педагогічних умов в освітньому процесі закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Відповідно до вимог нормативно-правової бази, концептуальних засад, методологічних підходів, прогресивних ідей зарубіжного та вітчизняного досвіду підготовки поліцейських, теоретичних положень щодо сутності та структури фізичної витривалості й особливостей загальної та спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції дисертант виокремив, розробив і обґрунтував педагогічні умови формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції в процесі фахової підготовки, серед яких: 1) створення освітньо-професійного середовища, спрямованого на розвиток професійної мотивації та професійно важливих якостей як основи для формування фізичної витривалості в майбутніх офіцерів поліції; 2) комплексне формування фізичної витривалості шляхом поєднання низки напрямів (фізичної, тактичної, вогневої та психологічної) фахової підготовки й забезпечення їх практичної спрямованості; 3) удосконалення фізичної підготовки майбутніх офіцерів поліції та спрямування її на формування фізично-рухової витривалості засобами спеціально підібраних вправ.

Позитивної оцінки заслуговує визначення системи критеріїв (когнітивний, професійно-особистісний, діяльнісно-руховий) і показників сформованості фізичної витривалості. Когнітивний критерій надає можливість визначити сформованість знань: правових; тактико-спеціальних, знань із фізичної підготовки; психологічних знань. Професійно-особистісний критерій відображає сформованість у майбутнього офіцера поліції мотивації професійної діяльності та професійно важливих якостей. Діяльнісно-руховий критерій дає змогу визначити сформованість фізичної витривалості, що виявляється в розвиненості загальної та спеціальної витривалості, розвитку психомоторних властивостей, швидкості

простої реакції, точності рухів, реакцію на небезпеку; здатність регулювати й переносити фізичні та психологічні навантаження тощо. Відповідно до критеріїв дисертант виокремив високий, середній та низький рівні сформованості досліджуваного феномену.

Експериментальне дослідження здійснено відповідно до встановлених вимог, воно підтвердило сформульовані теоретичні положення, а також гіпотезу дослідження.

Висновки щодо ефективності запровадження педагогічних умов формування фізичної витривалості майбутніх офіцерів поліції ґрунтуються на результатах теоретичного й експериментального досліджень, вони виважені та обґрунтовані.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес Харківського національного університету внутрішніх справ (акт впровадження № 189 від 14.06.2019), Національної академії Прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького (м. Хмельницький) (акт впровадження № 78 від 17.03.2018), Національної академії Національної гвардії України (м. Харків) (акт впровадження № 176 від 24.05.2018), Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ (акт впровадження № 132 від 23.04.2019)

Достовірність результатів дослідження. Повнота використаних джерел, вибір методів дослідження, що відповідають поставленим завданням, чітко визначені критерії та рівні формування фізичної витривалості майбутніх офіцерів поліції, застосування різноманітних емпіричних методів дослідження, репрезентативність вибірки для педагогічного експерименту засвідчують вірогідність отриманих результатів.

Значущість отриманих результатів для науки та практичного використання. Отримані результати дослідження може бути використано під час підготовки курсантів (студентів), які навчаються за спеціальністю 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність». Запровадження в процес фахової підготовки здобувачів пропонованих педагогічних умов сприятиме формуванню фізичної витривалості; використання авторського інтегрованого спецкурсу «Фізична

витривалість поліцейського» й авторської методики фізичної підготовки, дасть змогу розвивати загальну та спеціальну (силову, швидкісну й координаційну) фізичну витривалість майбутніх офіцерів поліції, відповідно, підвищенню рівня професійної підготовленості майбутніх офіцерів поліції.

Повнота викладу наукових результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях. Автор має достатню кількість публікацій, які безпосередньо висвітлюють зміст роботи. Основні результати дослідження представлено в 15 публікаціях (із них 13 одноосібних), зокрема: 6 – у наукових фахових виданнях України, з яких 4 включено до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття в зарубіжному періодичному виданні, 8 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Структура дисертації та її обсяг відповідають вимогам до кандидатських дисертацій. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основного тексту дисертаційної роботи відповідає вимогам. Зміст і структура автореферату відповідає змісту та структурі дисертаційної роботи. Автореферат повністю відтворює головні результати та висновки дослідження.

У дисертації повністю вирішено поставлені в роботі завдання; наукова новизна дослідження та його теоретичне значення не викликають сумнівів; одержані експериментальні дані засвідчують доцільність використання запропонованого теоретичного підходу.

Загалом позитивно оцінюючи здійснене дослідження, висловимо окремі **зауваження щодо змісту дисертації:**

1. Аналізуючи досвід професійної підготовки поліцейських зарубіжних країн, дисертант достатньо ґрунтовно висвітлює її особливості в різних підрозділах поліції США. Зокрема, на с. 37 подано класифікацію та схарактеризовано десять груп спеціалізацій працівників правоохоронних органів (агенцій) залежно від виконуваних професійних обов'язків. Однак у контексті специфіки дисертаційного дослідження таке ґрунтовне вивчення та констатування наявності різних спеціальностей недоцільне. Доцільніше було б зосередитися передусім саме на вимогах до фізичної витривалості поліцейських США та методах і засобах її розвитку.

2. На с. 70 в описі змістового компонента фізичної витривалості майбутніх офіцерів Національної поліції України зазначено, що він відображає знання специфіки майбутньої професійної діяльності й особливостей розвитку фізичної витривалості поліцейського, у складі якої виокремлено «підтримку фізичної форми». Коректніше застосовувати термін «підтримання достатнього рівня фізичної підготовленості».

3. На с. 79 ужито термін «першопочаткова підготовка». Відповідно до чинного законодавства (Закон України «Про Національну поліцію», Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції) слід використовувати поняття «первинна професійна підготовка».

4. У п. 2.2 дисертації автор пропонує вже узагальнені результати констатувального етапу експериментальної роботи щодо діагностування початкового рівня сформованості фізичної витривалості курсантів контрольної та експериментальної груп. У змісті цього підрозділу дисертації або в додатках необхідно було б представити математичне опрацювання одержаних даних.

5. Висвітлюючи результати педагогічного експерименту, дисертант подає надмірну кількість таблиць. Зокрема, на с. 167 (табл. 2.19) відображено рівні сформованості фізичної витривалості в майбутніх офіцерів Національної поліції за виокремленими критеріями та загальний рівень фізичної витривалості на констатувальному етапі експерименту. Числові дані цієї таблиці об'єднують результати досліджень, які висвітлено в інших таблицях (2.5; 2.13; 2.18). Рациональніше було б подавати одну таблицю в загальному вигляді, якою є саме табл. 2.19. Також це стосується контрольного етапу, результати якого висвітлено в табл. 2.52, яка своєю чергою об'єднує табл. 2.28; 2.42; 2.50.

6. Із тексту дисертації не очевидно, як саме визначали узагальнені результати сформованості в курсантів фізичної витривалості за когнітивним (табл. 2.5; 2.28), професійно-особистісним (табл. 2.13; 2.42) та діяльнісно-руховим (табл. 2.18; 2.50) критеріями на констатувальному та контрольному етапах педагогічного експерименту. Однак це стає зрозумілим лише після опрацювання додатка Г (с. 369) – із використанням середніх значень усіх показників

виокремлених критеріїв. Варто було окреслити зазначене в основному тексті роботи.

Однак висловлені зауваження мають рекомендаційний характер, принципово не знижують позитивної оцінки рецензованої роботи, яка є ґрунтовним, цілісним, самостійним і завершеним дослідженням.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Викладене вище засвідчує, що за актуальністю, обсягом, методологічним і методичним рівнями, новизною та науково-практичною значущістю одержаних результатів дисертаційна робота «Педагогічні умови формування фізичної витривалості у майбутніх офіцерів Національної поліції у процесі фахової підготовки», подана до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, є самостійною, завершеною науковою роботою, яка відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 27.07.2016 та № 943 від 20.11.2019), що дає підстави для присудження Боровику Миколі Олександровичу наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри

спеціальної фізичної підготовки

Національної академії

внутрішніх справ

15.06.2020

Валентин БОНДАРЕНКО

*Підпис Бондаренка В.В. засвідчує
проведений захист у ВН НАВ
на 15 червня 2020 року*